I

(Resolucije, priporočila in mnenja)

RESOLUCIJE

ODBOR REGIJ

153. PLENARNO ZASEDANJE OR, 8. 2. 2023–9. 2. 2023

Resolucija Evropskega odbora regij – Odziv mest in regij na energetsko krizo: resnični evropski energetski uniji naproti

(2023/C 157/01)

EVROPSKI ODBOR REGIJ (OR),

— ob upoštevanju načrta Evropske komisije REPowerEU z dne 18. maja 2022 ([1]),

— ob upoštevanju Uredbe (EU) 2022/1032 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. junija 2022 o spremembi Uredb (EU) 2017/1938 in (ES) št. 715/2009 glede skladiščenja plina ([2]),

— ob upoštevanju Uredbe Sveta (EU) 2022/1369 z dne 5. avgusta 2022 o usklajenih ukrepih za zmanjšanje povpraševanja po plinu ([3]),

— ob upoštevanju predloga uredbe Sveta o nujnem posredovanju za obravnavo visokih cen energije ([4]),

— ob upoštevanju predloga uredbe Sveta o krepitvi solidarnosti z boljšim usklajevanjem nabav plina, čezmejno izmenjavo plina in zanesljivimi referenčnimi vrednostmi za cene ([5]),

— ob upoštevanju sklepov, ki jih je Evropski svet sprejel 15. decembra 2022 ([6]),

— ob upoštevanju Uredbe Sveta (EU) 2022/2577 z dne 22. decembra 2022 o okviru za pospešitev uvajanja energije iz obnovljivih virov ([7]),

— ob upoštevanju uredbe Sveta (EU) 2022/2578 z dne 22. decembra 2022 o vzpostavitvi popravnega mehanizma za trg, ki bo državljane in gospodarstvo zaščitil pred previsokimi cenami ([8]),

— ob upoštevanju Resolucije Evropskega parlamenta z dne 5. oktobra 2022 o odzivu EU na dvig cen energije v Evropi ([9]),

([1]) COM(2022) 230 final.
([2]) UL L 173, 30.6.2022, str. 17.
([3]) UL L 206, 8.8.2022, str. 1.
([4]) COM (2022) 473 final.
([5]) COM (2022) 549 final.
([6]) https://www.consilium.europa.eu/media/60872/2022-12-15-euco-conclusions-en.pdf
([7]) UL L 335, 29.12.2022, str. 36.
([8]) UL L 335, 29.12.2022, str. 45.
([9]) https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0347_SL.html

Mesta in regije EU kot protagonisti energetske krize

1. opozarja na pravno odgovornost in vlogo pri spoprijemanju z energetsko krizo, ki ju ima 1,2 milijona lokalnih in regionalnih voditeljev EU iz 90 000 majhnih mest in vasi, 900 velikih mest in 280 regij zaradi zagotavljanja gospodarske in socialne pomoči ranljivim gospodinjstvom ter malim in srednjim podjetjem (MSP). Lokalne in regionalne oblasti kljub strmemu naraščanju cen energije in visoki inflaciji še naprej ponujajo osnovne storitve, sprejemajo ukrepe za varčevanje z energijo in kontinuiteto energetskih dejavnosti ter pripravljajo krizne načrte, da bi povečale energetsko odpornost;

2. priznava izjemna prizadevanja Evropske komisije in Evropskega parlamenta za sprejetje nujnih ukrepov, vendar ugotavlja, da trenutne pobude lokalnim in regionalnim oblastem ne zagotavljajo takojšnje podpore, ki jo potrebujejo;

3. poziva švedsko predsedstvo, naj nadaljuje zgledna prizadevanja češkega predsedstva in pospeši sprejetje preostalih zakonodajnih predlogov svežnja „Pripravljeni na 55“; poleg tega naj poskrbi, da bo zakonodaja EU primerna za obravnavo energetske krize, in naj upošteva ustrezna mnenja OR ([10]);

4. poudarja, da imajo številna mesta in regije ambicioznejše cilje od ciljev v nacionalnih energetskih in podnebnih načrtih (NEPN) njihovih držav; poziva vse države članice, naj lokalne in regionalne oblasti dejavno vključijo v revizijo in posodobitev NEPN leta 2023 v skladu s členom 11 uredbe o upravljanju energetske unije in podnebnih ukrepov ([11]);

5. poziva k boljši uskladitvi in poenostavitvi različnih energetskih in podnebnih pobud EU ([12]) ter zagotavljanju potrebne finančne in tehnične podpore lokalnim in regionalnim oblastem;

Pospešitev prehoda na čisto energijo v mestih in regijah za resnično evropsko energetsko unijo

6. je zelo zaskrbljen, ker 27. Konferenca pogodbenic Okvirne konvencije Združenih narodov o spremembi podnebja ni prinesla dogovora o večjem in hitrejšem zmanjšanju emisij toplogrednih plinov po vsem svetu, kot tudi ne poziva k postopni odpravi vseh fosilnih goriv; poudarja, da je sicer pomembno pospešiti prehod na čisto energijo in odpraviti našo odvisnost od fosilnih goriv, vendar nizkoogljični viri energije – v okviru mešanice energetskih virov posameznih držav članic – še vedno pomagajo zagotavljati nemoteno oskrbo s cenovno dostopno energijo;

7. poziva k oblikovanju resnične evropske energetske unije s popolnoma integriranim in močno povezanim trgom v vsej EU, v njenem jedru pa mora biti dobro delujoč sistem upravljanja. Pogoj za popolno integracijo je, da države članice v skladu s svojo dolžnostjo zagotovijo zadostno in stabilno oskrbo z energijo ter s tem preprečijo, da bi tudi v drugih državah članicah prišlo do pomanjkanja proizvodnje in visokih cen;

8. poudarja izjemen pomen načela „energijska učinkovitost na prvem mestu“ in pozdravlja prizadevanja za spodbujanje ukrepov za varčevanje z energijo na vseh ravneh v EU; ugotavlja, da nekatere države članice sicer še niso sprejele nobenih ukrepov za zmanjšanje porabe plina in električne energije v gospodinjstvih, podjetjih ali javnih organih ([13]), vendar so se številna mesta v EU pridružila kampanji *Cities Energy Saving Sprint* (Prizadevanja mest za varčevanje z energijo) in med drugim uvedla ukrepe za varčevanje z energijo pri ogrevanju, razsvetljavi in mobilnosti ter ukrepe za ozaveščanje;

9. meni, da ti ukrepi ne bi smeli biti omejeni na sedanjo krizo, in Evropsko komisijo poziva, naj pripravi predlog o energijski zadostnosti za racionalizacijo varčevanja z energijo na vseh področjih politike; poziva k spodbujanju in ustreznemu nagrajevanju večjih vedenjskih sprememb;

([10]) Mnenja OR o revizijah direktive o energetski učinkovitosti, direktive o energiji iz obnovljivih virov, direktive o energetski učinkovitosti stavb in okvira EU za razogljičenje trgov plina.

([11]) Člen 11 uredbe o upravljanju energetske unije in podnebnih ukrepov določa, da vsaka država članica vzpostavi podnebni in energetski dialog na več ravneh, v katerem bodo lokalni organi in drugi zadevni deležniki lahko dejavno sodelovali in razpravljali o napredku pri uresničevanju cilja glede podnebne nevtralnosti Unije iz člena 2 te uredbe.

([12]) Kot so Konvencija županov za podnebje in energijo, evropska misija za podnebno nevtralna in pametna mesta ter misija Prilagajanje podnebnim spremembam, evropski podnebni pakt, pobuda za čisto energijo za otoke EU in druge.

([13]) Saving-Energy-for-Europe-Ex.Summary-.pdf (eeb.org) (Varčevanje z energijo za Evropo, povzetek).

10. ponovno poziva Evropsko komisijo in države članice, naj podprejo vzpostavitev enotnih kontaktnih točk na regionalni in lokalni ravni, da bi pospešili naložbe v energijsko učinkovito gradnjo, prenovo stavb in projekte varčevanja z energijo, pri čemer je treba upoštevati načela novega evropskega Bauhausa; poziva države članice, naj temu namenijo sredstva iz načrta REPowerEU in jih vlagajo v sodelovanju z Evropsko investicijsko banko;

11. pozdravlja dogovor o hitrejših postopkih izdaje dovoljenj za projekte na področju energije iz obnovljivih virov in države članice poziva, naj obsežno sodelujejo z lokalnimi in regionalnimi oblastmi ter lokalnimi skupnostmi, da bi zavarovale okolje in spodbujale družbeno sprejemljivost; ugotavlja, da je treba nujno oblikovati hitre upravne postopke in odpraviti birokratske ovire za namestitev naprav za izkoriščanje obnovljivih virov energije v podeželskih stanovanjskih objektih; poudarja, da ima podeželje velik potencial za proizvodnjo energije iz obnovljivih virov, vključno s trajnostno rabo gozdne biomase kot energije iz obnovljivih virov, ter da mu lahko koristijo večja povezljivost z omrežjem in nove zaposlitvene možnosti, zlasti za mlade in ženske;

12. pozdravlja dogovor o prepovedi motorjev z notranjim zgorevanjem na fosilna goriva v novih osebnih avtomobilih in kombiniranih vozilih od leta 2035; poudarja potrebo po alternativnih, cenovno ugodnih in dostopnih gorivih ter ustreznih oskrbovalnih in polnilnih postajah povsod v EU; opozarja na zahtevo Zveze avtomobilskih regij OR po mehanizmu za pravični prehod, s katerim bi podprli socialno-ekonomsko strukturo regij z močno avtomobilsko in avtomobilsko dobavno industrijo;

13. poziva Evropsko komisijo in države članice, naj olajšajo razvoj mednarodne in medregionalne infrastrukture za prenos električne energije, ki bo omogočila izmenjavo električne energije, proizvedene iz različnih obnovljivih virov, ki so skoncentrirani v različnih regijah, odvisno od podnebja in njihovih značilnosti. Če se lahko električna energija, ki je na voljo na oddaljenih območjih, prenaša z enega območja na drugo, se skrajšajo obdobja nerazpoložljivosti in olajša upravljanje elektroenergetskih sistemov, kar utira pot k 100-odstotni proizvodnji električne energije iz obnovljivih virov;

14. znova opozarja, da sta razvoj in razogljičenje mobilnosti v mestih in na podeželju nujna, ter poziva k sprejetju odločnih ukrepov za spodbujanje varne infrastrukture in prerazporeditev javnega prostora na mestnih območjih; poudarja, da regije in mesta potrebujejo prilagodljiv okvir, zlasti pri reviziji smernic o obveznostih javnih služb;

15. v zvezi s tem poziva Evropsko komisijo, naj začne pilotni projekt skupnega javnega naročila, s katerim bi nekaterim mestom v EU in njihovi okolici priskrbela avtobuse na vodikov pogon ter ki bi se ga lahko v drugi fazi razširilo na druga mesta in regije v vsej EU;

16. poudarja, da so rešitve za čisto energijo pogosto še vedno drage in da naložbeni postopki za projekte za čisto energijo pogosto zahtevajo veliko časa ter so zelo birokratski; poziva k ambicioznejšim predlogom, da bi rešitve za energijo iz obnovljivih virov postale najenostavnejša in najcenejša možnost na trgu, da bi bile dostopne tudi za gospodinjstva z nizkimi dohodki;

17. poziva Evropsko komisijo in države članice, naj del sredstev iz načrta REPowerEU namenijo za razvoj podpornih instrumentov po zgledu instrumenta za evropska mesta ([14]), lokalnim in regionalnim oblastem pa zagotovijo namenska sredstva, da bodo lahko zlasti majhne in srednje velike oblasti ter tiste, ki se pri energetskem prehodu soočajo s strukturnimi ovirami, pripravile naložbene načrte, ki jih bo mogoče tržiti, ter podprle energetsko učinkovito gradnjo in prenovo stanovanj, zlasti na podeželju; poziva tudi k velikodušnim nepovratnim sredstvom za ranljiva gospodinjstva, ki ne zmorejo plačati začetnih stroškov;

18. svari pred nadaljnjimi predlogi za prerazporeditev sredstev iz evropskih strukturnih in investicijskih skladov v mehanizem za okrevanje in odpornost za financiranje načrta REPowerEU; nasprotuje vsakršnemu poskusu, da bi se regijam odvzelo sredstva, saj je to v nasprotju z načeli EU, zlasti načelom aktivne subsidiarnosti, in veljavnimi sporazumi o deljenem upravljanju;

19. poziva k vključitvi lokalnih in regionalnih oblasti v pripravo novih poglavij načrta REPowerEU v načrtih za okrevanje in odpornost, da bi se s temi novimi poglavji zagotovilo financiranje strateških projektov, ki so jih pripravile lokalne in regionalne oblasti oziroma so bili pripravljeni v sodelovanju z njimi, ter nove čezmejne infrastrukture;

20. priznava takojšen pozitivni učinek ukrepov za energetsko solidarnost na cene energije in izraža podporo krepitvi platforme EU za nakup energije;

([14]) Instrument za evropska mesta – domov (eucityfacility.eu).

21. z zanimanjem pričakuje revizijo direktive o zasnovi trga z električno energijo in upa, da bodo z njo uvedeni ukrepi zmanjšali povezavo med cenami plina in električno energijo na raven, ki bo sorazmerna z obsegom uporabe plina pri proizvodnji električne energije;

22. poziva Evropsko komisijo, naj prizna pravico energetskih skupnosti, proizvajalcev-odjemalcev in lokalnih oblasti do vključitve v lokalno oskrbo z električno energijo iz obnovljivih virov, ne da bi pri tem postali popolnoma regulirani maloprodajni ponudniki, ter zagotovi, da bodo imeli ti nepoklicni akterji na trgu enake pravice dostopa do omrežja;

23. poudarja, da morajo biti vsi kratkoročni ukrepi, kot je povečanje uvoza utekočinjenega zemeljskega plina, začasni in ne smejo povzročiti dodatne odvisnosti; poudarja, da morajo biti infrastrukturne naložbe združljive z zelenim plinom, da bi se z obnovljivim vodikom in drugimi obnovljivimi gorivi pripravili na podnebno nevtralnost;

24. ponovno poziva Evropsko komisijo in sozakonodajalca, naj pri prihodnji reviziji večletnega finančnega okvira povečajo naložbe v raziskave in inovacije, tudi v rešitve za podnebno nevtralnost, kot so evropska misija za podnebno nevtralna in pametna mesta, misija Prilagajanje podnebnim spremembam in partnerstva za regionalne inovacije, ter naj uvedejo nove proračunske postavke za lažje ustanavljanje javno-zasebnih konzorcijev za podnebno nevtralne rešitve v stavbah in na ravni okrožij v skladu z načeli novega evropskega Bauhausa;

25. poudarja, da je sedanja energetska kriza tudi priložnost za znatno povečanje elektrifikacije in proizvodnje obnovljivega vodika ter tudi za nadaljnjo podporo razvoju inovativnih tehnologij, kot je zajemanje, uporaba in shranjevanje ogljika (CCUS), ki so čiste rešitve za razogljičenje našega gospodarstva; poziva Evropsko komisijo, naj prek prihodnje vodikove banke podpre naložbe lokalnih in regionalnih oblasti v infrastrukturo za obnovljivi vodik, pri tem pa izkoristi sedanje primere dobre prakse na regionalni in lokalni ravni ter spodbuja njihovo posnemanje po vsej EU;

26. opozarja, da so naložbe v razvoj kompetenc in izpopolnjevanje osebja lokalnih in regionalnih oblasti ključne za pospešitev zelenega in digitalnega prehoda; poziva Evropsko komisijo in države članice, naj v letu 2023 kot evropskem letu spretnosti na tem področju pripravijo posebno pobudo;

Boj proti energetski revščini in revščini na področju mobilnosti, pri katerem ne bo zapostavljena nobena regija, nobeno mesto in noben državljan

27. obžaluje socialne učinke energetske in prehranske krize na državljane in MSP; poziva države članice, naj v svojih nacionalnih energetskih in podnebnih načrtih določijo jasne cilje za zmanjšanje energetske revščine; poziva države članice, naj pripravijo celostne ukrepe na področju energetske in socialne politike za boj proti energetski revščini in njeno izkoreninjenje, pri tem pa se oprejo tudi na izkušnje, pridobljene v evropski opazovalnici za energijsko revščino in Evropskem svetovalnem vozlišču za energetsko revščino;

28. poziva Evropsko komisijo in sozakonodajalca, naj zagotovijo, da bodo nove in sedanje instrumente politike spremljali stabilen socialni sveženj ukrepi za pravično prerazporeditev, ki bodo temelj za pravičen energetski prehod, zlasti za ranljiva gospodinjstva in mlade. Izvajanje politik za energetski prehod, kot sta energetsko učinkovita prenova ali uvajanje energije iz obnovljivih virov, mora spremljati ustrezno usmerjena finančna, tehnična in socialna pomoč, da bodo ukrepi bolj vključujoči;

29. poudarja, da energetska kriza sorazmerno bolj vpliva na ženske, in poziva Evropsko komisijo, naj zagotovi, da bodo njeni podporni mehanizmi spolno nevtralni in ne bodo povzročali dodatnih razlik med spoloma;

30. v zvezi s tem pozdravlja uvedbo začasnih solidarnostnih prispevkov za prerazporeditev presežnih prihodkov v energetskem sektorju na končne odjemalce in poziva države članice, naj lokalnim in regionalnim oblastem zagotovijo namenska sredstva za boj proti energetski revščini in revščini na področju mobilnosti na lokalni ravni;

31. poudarja, da energetska kriza sorazmerno bolj vpliva na gospodinjstva z nizkimi dohodki na podeželju, ki za dostop do osnovnih storitev potrebujejo avto; poudarja, da bi moral razvoj v javnem prometu privesti do zmanjšanja neenakosti med skupnostmi in revščine na področju mobilnosti;

32. poziva Evropsko komisijo, naj lokalnim in regionalnim oblastem ponudi nujne rešitve, če od nacionalnih vlad ne dobijo dovolj podpore, ter se izrecno zavzema za izvzetje namenskih naložb, povezanih z energetsko krizo, iz izračuna primanjkljaja v okviru fiskalnih pravil;

33. poziva Evropsko komisijo, naj oslabi povezavo med energetskim in kmetijskim trgom, da bi zmanjšala energetsko intenzivnost kmetijske proizvodnje; poziva jo tudi k temeljiti in strukturni prenovi prehranskega sistema, s katero se bodo ustavile špekulacije na mednarodnih trgih, izboljšala ureditev in dodatno zaščitili prihodki kmetov;

34. poziva Evropsko komisijo, naj spodbuja prednostno uporabo biomase za kompostiranje, da bi proizvajali organska gnojila in tako zmanjšali odvisnost od sintetičnih gnojil, proizvedenih iz zemeljskega plina in nafte, če izbrana tehnologija ne bo negativno vplivala na kakovost zraka; poziva jo tudi, naj spodbuja energetsko učinkovitejše proizvodne modele, kot je trajnostno ohranitveno kmetijstvo, pri tem pa poudarja dvojno vlogo proizvajalcev biomase in potencialnih uporabnikov biomase pri zadovoljevanju lastnih potreb po energiji;

35. poudarja, da bi lahko večje povpraševanje po biogorivih poglobilo prehransko krizo, zato spodbuja Evropsko komisijo in države članice, naj dajo prednost uporabi kmetijskih proizvodov za prehrano;

36. meni, da je treba še naprej razvijati sedanje finančne instrumente in postopke Unije ter jih prilagajati različnim razmeram, da se lahko poiščejo sinergije med različnimi programi ([15]). V zvezi s tem opozarja na posebne izzive, s katerimi se spoprijemajo podeželske regije in regije z neugodnimi geografskimi razmerami;

37. pozdravlja predlog, ki ga je Evropska komisija pripravila v okviru industrijskega načrta za zeleni dogovor, v skladu s katerim naj bi se začasni krizni okvir za državno pomoč preoblikoval v začasni okvir za krizne razmere in prehod. To bi spodbudilo naložbe za hitrejše uvajanje energije iz obnovljivih virov. Sem sodijo spodbude za naložbe, ki vodijo v bistveno zmanjšanje emisij, in sicer določitev višjih mej pomoči in poenostavljenimi izračuni pomoči, pa tudi podpora razogljičenja industrije in proizvodnje opreme, ki je potrebna za podnebno nevtralnost do leta 2050. OR na splošno podpira pristop, po katerem se državam članicam in podnacionalnim oblastem omogoči večja prožnost pri podpori ukrepov na področjih, ki so ključna za prehod na razogljičeno gospodarstvo, kot so obnovljivi vodik, energetska učinkovitost stavb, zajemanje in shranjevanje ogljika ter brezemisijska vozila;

38. kljub temu poudarja, da se je treba čim bolj izogniti izkrivljanjem, ki jih povzročajo razrahljana pravila o državni pomoči, in da si mora Evropska komisija prizadevati za uravnoteženje različnih zahtev držav članic, sicer bo enotni trg postal še bolj razdrobljen zaradi različnih finančnih zmožnosti držav članic, da podprejo svoja podjetja, to pa bo še povečalo teritorialne razlike;

39. je pripravljen še naprej podpirati razširjanje in posnemanje primerov dobre prakse ter izvajanje energetskih ukrepov v okviru svoje pobude za zeleni dogovor na lokalni ravni in zlasti s stalno pripravo priročnikov za zeleni dogovor na lokalni ravni;

40. se zavezuje, da bo poglobil sodelovanje na področju energetske varnosti in cenovne dostopnosti energije s sosedami EU na lokalni in regionalni ravni;

41. ponovno poziva Komisijo, naj ga kot institucionalnega partnerja vključi v usklajevalno skupino za energetsko revščino in ranljive odjemalce, in je k temu medinstitucionalnemu sodelovanju pripravljen prispevati v okviru svoje delovne skupine za zeleni dogovor na lokalni ravni;

42. pooblašča svojega predsednika, da to resolucijo predloži Evropski komisiji, Evropskemu parlamentu, švedskemu in španskemu predsedstvu Sveta EU ter predsedniku Evropskega sveta.

V Bruslju, 9. februarja 2023

Predsednik
Evropskega odbora regij

Vasco ALVES CORDEIRO

([15]) Mnenje OR *Pravični in trajnostni prehod v premogovno in energetsko intenzivnih regijah* (UL C 498, 30.12.2022, str. 36).